

Posudek na diplomovou práci Aleny Švecové

Mýtus fantastické Prahy v románech F. M. Crawforda, P. Leppina a G. Meyrinka

Tématem práce je analýza tří románů s tématem "magické Prahy" z přelomu 19. a 20. století, z nichž jeden byl napsán anglicky a dva německy. Shodný námět a časová blízkost vzniku umožnily konfrontovat jednotlivé autorské postupy, toposy a dílčí motivy.

Ve třech úvodních kapitolách své práce vymezuje Alena Švecová problematiku fantastična, tajemného prostoru, zabývá se tematikou města v literatuře (zvláště "noční", temnou a démonickou stránkou města a proměnou jeho obrazů, od homogenního v heterogenní), rolí expresionismu v jeho zobrazení a poté speciálně tématem Prahy a konstituováním "pražského mýtu". Opírá se při tom o poměrně rozsáhlou literaturu, zvláště studie a eseje Daniely Hodrové, ale také dalších autorů, například Petera Demetze, Karla Krejčího, A. M. Ripellina a také o německou studii Stephana Berga o strukturách času a prostoru ve fantastické literatuře.

Tím si vytvořila dobrý základ pro druhou, analytickou část své práce, kde postupně probírá všechny tři romány: *Pražskou čarodějku* Francise Mariona Crawforda, *Severinovu cestu do temnot* Paula Leppina a *Golema* Gustava Meyrinka. Své analýzy a komparace zaměřuje dvojím směrem. Jednak sleduje určitá místa pražské topografie, která se zde objevují (ulice a domy, kostely, ghetto, vězení, lokály a kavárny, vetešnictví a antikvariát), jednak registruje a interpretuje příznačné motivy těchto děl (sem zahrnuje např. motiv monstra, postavy Židů, žen, motiv loutek, alchymie aj.).

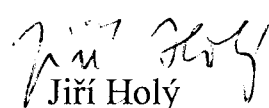
Tato srovnání ukazují analogie i difference obrazu Prahy v jednotlivých románech. Crawfordova *Pražská čarodějka* se vyznačuje určitou prvoplánovostí. Autor, Angličan, který znal Prahu jen jako turista, evokuje "povinný" soubor rekvizit, které k magickému městu náležejí (ghetto, Týnský chrám, orientální skřet, ďábelský Kyjork Arabian). Zvláště srovnání s Apollinaiem, který také poznal pražské prostředí jen letmo, ukazuje povrchnost jeho zobrazení. Z kulturně historického hlediska je zajímavý Crawfordův antisemitismus v zobrazení Židů.

Mnohem složitější je *Severinova cesta do temnot*. Leppin, Němec, který žil v Praze po celý život a byl ovlivněn dekadencí, do románu promítnul svoji podrobnou znalost různých pražských míst i prostředí. Objevuje se zde pojetí města jako démonické ženy, noční stránka Prahy nalézá ozvěnu v temné části bytosti hlavního hrdiny, obávaným monstrem se stává on sám.

Nejznámějším a patrně i umělecky nejvýraznějším dílem je *Golem*. Meyrink strávil v Praze několik let, ale po konfliktech s pražskou společností musel město opustit a svůj román napsal až z odstupů. Kafkovsky ambivalentní vztah k Praze se promítl i do *Golema*. Z pražského prostoru se takřka výhradně omezuje na židovské ghetto. Titulní postava je vlastně ztělesněním kolektivní duše ghetta, její bizarnosti a fantastické nevypočitatelnosti. Golem má přitom, jak ukazuje Alena Švecová, dvojí funkci. Vedle personifikace ghetta je také dvojníkem, Stínem hlavní postavy Pernatha. Ohrožení se tedy, stejně jako u Leppina, přesouvá vnějšku do nitra hlavního hrdiny. Také obraz Židů v *Golemu* není na rozdíl od *Pražské čarodějky* jednoznačný – vedle negativně hodnocených židovských postav se objevují i postavy vysloveně kladné.

Již z toho, co jsem napsal, vyplývá, že diplomová práce splnila svůj záměr. Diplomantka prokázala dobrou orientaci v materiálu, v sekundární literatuře i v historickém a kulturním kontextu. Její analýzy jsou přesvědčivé, svědčí o schopnosti číst a interpretovat literární text, jednotlivé formulace jsou vesměs promyšlené a precizní. Práci doporučuji k obhajobě.

6. 9. 07

  
Jiří Holý